

BIJLAGE 2: KEUREN EN INSTRUCTIES

De Leeuwarder wetgeving was - zoals alle bestuursactiviteiten - verdeeld over vier beleidsterreinen, de zgn. 'policieën' A, B, C en D. In de algemene Inleiding op deze inventaris werd van deze verdeling al een indicatie gegeven. Een nader beeld kan in deze index worden verkregen, door de folionummers van de *Policyboeken I en II* in beschouwing te nemen: grosso modo staan de voorschriften van policy A ingeschreven op de folio's 97-222, die van B op ff.223-362 (+ op de nieuw gefolieerde vellen aan het eind van Policyboek I tot 379); policy C start in Policyboek II op folio 363 en loopt tot 435 en D tenslotte vindt men op de folio's 436-eind. Voor deze index is slechts van de oorspronkelijke eind-zestiende-eeuwse foliëring gebruik gemaakt.

Bronnen:

- de Policyboeken (*PB I-III*) vanaf 1579 (M208-209 en MA1056/M210), dwz. de afzonderlijk gepresenteerde keuren en besluiten daaruit;
- de Kleine Instructieboeken voor 'stedelijke bedieningen' (*M221-223*);
- de Gilderollen van 1749 e.v. *M715-718*;
- ter aanvulling van deze eerste drie categorieën: *M211* (gedrukte keuren en instructies niet betr. de gilden), *M224* (diverse stedelijke bedieningen), *M719* (een bundel copieën van Gilderollen 1749 e.v.) en *L204* (bundel Jacob Dirks betr. gilden en beurzen). Incidenteel ook de Plakkaatboeken (*Pb*), Publicatiën (*Public.*), Resolutieboeken (*MR*) en de Stads Actenboeken (*St.Ac.B*).

Deze lijst is voor nog veel aanvullingen - en wellicht correcties - vatbaar. Nog kunnen worden gedepouilleerd: de twee oudste stads- of policyboeken (M206-207) en de 'algemene' gedeelten uit de Policyboeken I en II; de plakkaaten en publicatiën (met name M92-101 en het complex M212), de policy-uitspraken in gilde- en bouwkundige zaken (M720-723, 724?), de Stadsactenboeken (L1214-1221) en uiteraard de Resolutieboeken. Ook de in het tweede kwart van de achttiende eeuw door het gewest vastgestelde gilderollen. Voorts incidentele stukken.

Afkortingen:

- de vindplaatsen worden steeds alleen met het eerste pagina- of folionummer aangegeven; uitzondering is gemaakt bij de Trekschippers en Tol-opzichters (zie Scheepvaart en Belastingen).
- +e. betekent met (aantekening van) eedaflegging door de in dienst tredende functionaris.

Algemeen (stedelijke bedieningen)

M221, 116: 1720 apr 12, +ondertekk. tot c.1723

Apotheker (Stads-)

PB II, 542: 1672 jul 20/23, +e. tot 1684 jan 7.

M221, 68: 1687 mei 13, 1693 apr 28, 1694 jul 20, 1749 dec 13; +e. tot 1711 apr 17.

1694 mei 4 (ivm. *stadsarmen*); +e.

119: 1768 dec 30, 1786 mrt 28; +e. tot 1787 mei 25.

Architect (Stads-)

M222, 381: 1793 apr 5; +e. 1793 mei 17.

M223, 190: 1812 dec 31; +e. 1813 jan 1.

Armen

Verg. ook Apotheker, Bedelaars, Belastingen: equivalenten

Armen (Inwoning en algemene alimentatie)

M223, 178: 1809 mrt 9

Armen, Bedienaar der

M221, 106: 1710 okt 3; +e. tot 1728 sep 13

165: 1732 mei 9; +e. tot 1796 sep 16

MR 1790 mei 14

M223, 89: 1801 aug 28; +e. 1801 sep 5

Armenkamer, Voogden der Stads-

M222, 1: 1752 mei 1, 1753 mrt 2

Armenkamer, Schoolmeester Stads-

M222, 15: 1757 apr 29

311: c.1788? (meester Stadsarmenschool)

Armenvoogden en Hoofddiakon

PB II, 524: 1637 jun 23

Bakkers

PB I, 94 en 97vso:

1555 jan 28, 1585 jul 20, 1615 jun 14, 1581 jul 12, 1632 jul 20, 1638 okt 31, 1639 jul 5,
1624 aug 6, 1666 feb 9; 1540 mrt 29? (dwz. vlgs. Telting, cf. M206, 34).

178: 1670 apr 1, 1671 nov 3, 1681 jan 21, 1684 jun 27, 1687 dec 2, 1697 jan 8, 1703 sep 14.

219: (molenaar)

222: 1638 okt 31, 1645 mrt 14

M715: 1: 1749sep 27, 1763 jul 1

L204: ook 1750 jan 8, 1753 sep 28

Bank van Lening

M222, 115: gezamenlijke bedienden: 1771 aug 2, 1785 okt 7; +e. tot 1776 okt 12

401: *kassier*: 1793 jul 1, 1796 jul 8; +e. tot 1796 jul 22

411: *onderkassier*: als kassier

419: *tweede klerk*: als kassier

M223, 137: *twee klerken*: 1804 feb 13; +e. 1805 dec 7

144: *onderkassier*: 1804 feb 13

Barbiërs en Chirurgijns

Zie ook Chirurgijns

PB I, 314: 1550 apr 29, 1594 mei 25, 1604 aug 1, 1639 okt 3, 1640 mrt 16, 1667 mei 6, 1682 mrt 3

PB III, 146-152: *chirurgijns*: 1740 mrt-mei, 1767 nov 3

160-174: *baardscheerders*: 1772 mei 8, 1774 mei 2, 1789 feb 3

Bedelaars

zie Privileges PB I, 144vso

Belastingen

zie ook: Collecteur der grafelden, grondpachten en eeuwige renten; Waag

Belastingen: accijnsmeesters in Friesland

PB I, 87: 1544 sep 7

M207, IID

Belastingen: impost uitheemse en ingebrouwen bieren

Zie ook onder Belastingen: wijnen

M211, 6: 1755 apr 30

Belastingen: consenten

PB II, 501: 1580 sep 19

Belastingen: equivalenten

M221, 75: 1689 mrt 8, 1716 mei 22, 1716 mei 30

MR 1722 nov 2

M222, 433: c.begin 1794 (hier ook jaarl. uitkeringen collecteurs officiegelden?)

Belastingen: collecteurs huisflooren

M221, 103: 1704 jan; +e. tot 1776 aug 2

Belastingen: jura/recognities, te betalen aan stadssecretaris

M221, 78: 1690 mrt 31

Belastingen: lantaarngeld (door trekschippers van vreemden te innen?)

M221, 28: 1679 dec 18, 1680 okt 22, 1680 okt 30

33: 1682 feb 3, 1789 jan 23; +e. tot 1769 mrt 10

Belastingen: officiegelden

M222, 435: c.begin 1794?

Belastingen: trekwegstollen -Franeker-Harlingen

Zie ook geregelde Scheepvaart: trekvaart

M224, 20: 1641 apr 17 (*octrooi trekweg*)

- *Lwdn-Franeker*

St.Ac.B L1216, 273vso-274/273:

1651 okt 29; +e. 1651 okt 9 - 1729 apr 11

- *Franeker-Harlingen*

St.Ac.B L1216, 272:

1665 okt 6; +e. 1665 okt 9

- *Lwdn-Harlingen*

St.Ac.B L1216, 265-267/269vso/271-271vso/?282:

1651 okt 9, 1656 jul 3, 1729 okt 7, 1701 okt 29; +e. tot 1772 nov 10

M211, 7: 1697 sep 27, 1686 mrt 23, 1756 aug 16

M222, 229: 1779 apr 16

M223, 46: 1799 mrt 20; +e. 1799 mrt 30 (*te Dronrijp*)

183: 1812 c.mei; +e. 1812 jun 1

Belastingen: Collecteurs Stads Waagrecht

M222, 349: 1792 jun 8; +e. tot 1796 mei 27

Belastingen: wijn- en bieraccijns

(zie ook Privileges)

PB I, 155: 1540 jun 5

Belastingen: accijnsverpachtingen wijn, bier, laken etc.

PB I, 84: ?, 1595 dec 24

132: ?, 1543 feb 20

M207, IIC

Belastingen: stads impost op wijnen en destillatie

M211, 25: 1793 aug 23

M222, 427: 1793 aug 23; +e 1793 aug 30

Belastingen: stads impost op zout

M211, 23: 1793 apr 12

Bier

Zie Wijnen en Bieren; ook onder Belastingen: bier, wijn

Bierdragers

PB I, 138vso: 1559?

PB II, 390: 1559 sep 28

467: ook eden tot 1703?

M221, 20: 1673 sep 26, 1729 sep 15; +e. tot 1785 sep 23

150: 1728 dec 24; +e. tot 1790 okt 22

M211, 22: 1792 aug 24

M222, 331: 1791 sep 16, 1792 mei 18, 1792 aug 24; +e. tot 1802 dec 10; 1791 sep 30 ook eden van kaas- en roggedragers?

M223, 201: 1814 aug 31; +e. 1814 sep 1 en okt 31

Blokmakers

Zie Draaiers

Boden, (Stads-)

Vgl. Koopmansbode en Salarissen

PB I, 165: 1578 jun 23
172: 1637 jun 23; +e. tot 1724 nov 11
M221, 155: 1731 nov 16, 1781 jan 2; +e. tot 1795 sep 21
164: 1782 jun 7
MR 1723 sep 17, 1743 jan 4, 1771 jan 8
M223, 69: 1801 apr 8; +e. tot 1808 mei 26

Boelgoederen: ontvanger

PB II, 539: 1616 jul 4; +e. tot 1620 dec 6
539vso: 1634 jan 24; +e. tot 1639 jan 3
578: 1641 mrt 8; +e. tot c.1649 jan 27
579b: 1750 mrt 27
M222, 389: 1793 mei 3; +e. tot 1794 mrt 14
M223, 103: 1803 mrt 23; +e.1803 mei 12

Boelgoederen: inzetsters

M221, 186: 1742 nov 2; +e. tot 1801 okt 13

Boelgoederen: proclamant

PB II, 579: 1681 feb 11, 1757 mrt 1?; +e. tot 1782 sep 17
1655 okt 2?, 1672 mei 3?
580: 1641 mrt 8; +e. 1641 mrt 10
M222, 445: 1795 aug 10; +e. 1795 aug 11

Boelgoederen: schrijver

PB II, 579: 1641 mrt 8; +e. tot 1667 dec 18
1716 mei 15; +e. tot 1740 apr 1
1742 nov 2; +e. tot 1796 sep 17
M221, 186: 1742 nov 2

Boendermakers

Zie Draaiers

Bombazijn-, vijffschaft- en Buratwerkersgilde

Vgl. Wevers

PB II, 435: 1650 sep 27, 1658 okt 8, 1661 jun 21, 1675 jul 12
567: 1686 okt 8, 1688 nov 2

Bontwerkers en Pelsers

PB II, 562: 1628 okt 3, 1631 dec 24, 1659 dec 6, 1671 okt 27, 1682 okt 13

Boomsnoeier (Stads-)

M221, 19: 1667 dec 9, 1672 dec 17, 1715 apr 19
142: 1725 jan 26, 1726 feb 1; +e. tot 1778 okt 13

Borduurwerkersgilde:

PB II, 560: 1628 mei 23, 1632 nov 2

Boter

Zie Waag

Brandhout

Zie Turf

Brandmeesters

PB I, 269: ?, 1542 feb 3, 1641 nov 19

Brandspuit op Vliet en Oldegalileen, Directeuren en andere arbeiders van de

M222, 55: 1762 dec 24

Brouwers

PB I, 364vso/376vso:

1668 feb 21, 1670 apr 30, 1670 aug 26, 1680 dec 8, 1691 dec 24, 1701?, 1701 dec 2, 1702 feb 1,
1704 mei 30

M716, 36 1751 feb 6

Buratwerkers

Zie Bombazijnwerkers

Burgerschap

PB I, 225vso: ?

Chirurgijns

zie Barbiers

Collecteur der grafelden, grondpachten en eeuwige renten

Zie ook Graven

M223, 162: 1807 feb 4

Consenten

Zie Belastingen

Constapel

Zie Wapentuig

Destillatie

Zie Belastingen

Dienstboden

PB I, 238:

Doodkisten

M211, 9: 1774 dec 27

Draaiers (Nappen-, Wiel- en Stoel-), Pomp-, Mast- en Blokmakers.

PB I, 362: 1666 apr 20

369: 1673 okt 10, 1675 mrt 1, 1684 apr 4, 1689 mei 31, 1699 dec 29

M716, 27: 1749 sep 20, 1750 jul-okt, 1751 apr, 1754 mrt-jun

Ook *boendermakersknechts*: 1795 jan 19 +e., 1804 nov 8 +e.

Droogscheerders

Zie Kleermakers

Equivalenten

Zie Belastingen

Executeur

PB I, 60: ??, 1589 aug 14 ('*Wachtmeester*')

PB II, 568: 1636 sep 27, 1651 jul 9, 1715 sep 20, 1728 apr 9/23; +e. tot 1776 sep 25

Fiscaal

PB II, 579: 1676 nov 4, 1688 jan 21, 1720 jul 12; +e. tot 1764 mrt 10

M222, 205: 1778 feb 29; +e. 1778 mrt 27

267: 1785 mrt 3; +e. tot 1786 mrt 31

M223, 153: 1806 nov 21

Garnizoen

M221, 136: 1723 mrt?

Garnizoen, Commissarissen inkwartiering/kazernering

M223, 170: 1809 mrt 9

Gasthuisvoogden

PB I, 157: 1578 aug 19

MR 1795 jun 22

M223, 53: 1801 jan 31; +e. 1801 feb

Glazenmaker (Stads-)

M222, 21: 1756 aug 13

Glazenmakers

PB I, 347: 1550 aug 27, 1576 mei 5, 1611 jan 30, 1629 jan 27, 1687 jul 29

M716, 18: 1749 sep 20

Goud- en zilversmeden

zie ook Smeden

PB I, 336: 1529 mrt 8, 1530 jun 30, 1544 dec 4, 1589 jun 12

PB II, 544/548: 1600 feb 22, 1682 feb 9, 1690 mrt 21, 1694 okt 31, 1756 dec 3

Graven

Zie ook Koster Oldehoofster en Jacobijnerkerkhoven

Graven: Doodgravers (en Roepers)

Zie ook Roepers

PB I, 300: 1575 sep 18

308: 1584 nov 30, 1587 feb 18, 1613 okt 30

St.Ac.B 1216, 270vso:

?1652 mei 21

PB I, 325: 1653 nov 14, 1682 jun 3, 1684 sep 12, 1686 okt 9; +e. tot 1698 dec 16

M221, 113: c.1718, 1720 apr 12; +e. tot 1722 feb 20

130A: 1722 dec 4, 1724 mei 19, 1734 jun 18, 1739 nov 27; +e. tot 1751 mei 15

M222, 69: 1765 apr 5 (ook in M211, 8), 1739 nov 27; +e. tot 1766 jun 21

87: 1781 apr 17; +e. tot 1800 feb 20

Graven: begravingen en grafelden

Zie ook Collecteur der grafelden

M221, 20: 1792 jun 4

Hoedemakers

M719, D21 1730 jan 31 (provinciaal)

Hoererij

Zie Privileges

Huisfloreen

Zie Belastingen

Irnsmerzijl

PB II, 579: 1671 apr 8

Jura

Zie Belastingen

Kaasdragers

PB II, 463: 1578 apr 18; +e. tot 1599 okt 9
466: 1655 mrt 2, 1687 dec 2, 1688 jun 15; +e. tot 1722 feb 13
M221, 132: 1723 jan 25; + e. tot 1790 feb 19
M222, 335: e. 1791 sep 30

Kalkmeters, -dragers, -storters

M221, 27/28: 1680 apr 2; +e. tot 1797 mrt 6

Kammakers

Zie Smeden

Kastelein (eerste Klerk)

Zie ook Klerken

M221, 110: 1717 okt 1; +e. tot 1786 sep 22

Kerken: deurwachters

M222, 77: 1767 okt 27; +e. tot 1788 mrt 21

Kerken: stoofdraagsters (c.q. stoelbewaarsters)

M222, 133: 1771 nov 12; 'voorgeleid' 1771 dec 14
255: 1780 okt 31; +e. tot 1782 apr 25

Kistmakers, schrijnwerkers

Vanaf c.1752 jun 15 zie Timmerluiden

PB I, 200: 1545 okt 10, 1591 okt 4, 1593 jul 24, 1599 mrt 3, 1589 mrt 4, 1590 mrt 23, 1546 dec 29,
1597 mrt 17, 1602 okt 3, 1603 dec 31, 1603 dec 2, 1621 mei 23, 1623 mrt 21, 1678 jul 26,
1687 dec 20, 1698 feb 21
M715, 32: 1749 sep 27, 1752 jul 9

Kleermakers (snijders)^a, Lakenbereiders (droogscheerders)^b, Ververs^c

PB I, 179^a: 1570(?) dec 31, 1639 okt 11, 1640 apr 25, 1615 okt 20, 1631 okt 19, 1639 okt 11, 1639 dec 24,
1643 aug 19, 1653 dec 19, 1671 feb 3, 1683 jul 6
172^b: 1607jun25, 1638sep19, 1642jul8
193^c: ?
PB III, 122-132:1739 mrt-apr 7
M715, 23: 1749 mei 19, 1757 jun 27, 1783 sep 12, 1783 dec 2; +e.1783 dec 2

Klerken ter Secretarie (eerste^a en tweede^b)

Zie ook Kastelein

PB I, 82vso: 1560 jul 29
PB II, 580: 1642 apr 30; +e.1642 mei 7
588^a: 1648 feb 28, 1772 sep 25; +e. tot 1786 sep 22
588^b: 1648 feb 28, 1716 apr 10, 1725 sep 7; +e. tot 1761 okt 9
MR: 1722 dec 18, 1727 jun 13

Klokluiden (kerken, poorten, Nieuwe Toren^a, Oldehove)

Zie ook Muziek, Poortiers, geregelde Scheepvaart

M222, 93: 1769 okt 10; +e. tot 1814 nov 16
M223, 56^a: 1801 feb 6; +e. 1801 nov 2

Koekebakkers

Zie ook Bakkers

PB II, 435: 1666 mei 2, 1669 dec 6, 1672 okt 18, 1682 jul 12, 1689 jun 7
M715, 14: 1749 jun 13, 1752 dec 14, 1762 mrt 4
M719, D25: 1751 feb 4; (+e.)

(Voor)koop

PB II, 373/381:1542 apr 29, 1553 dec 2, 1589 okt 11, c.1600 (MR)

371: 1581 sep 20

Kooplieden (vreemde)

PB II, 435: 1668 apr 17
579: 1684 feb 29
M221, 62: 1686 dec 28, 1687 dec 16, 1694 dec 14

Kooplieden en winkeliers (sedert 1758 sep 22)

Zie ook Koopmansbode

M715, 19: 1758 sep 22, 1760 apr 9
L204, 6: 1759 apr 10

Koopmansbode

PB I, 170: 1589 jan 22; acten v. aanneming d. Magistraat tot 1604 mei 18

Korfmakers

PB I, 222: 1664 feb 26, 1673 dec 15
M715, 19: 1749 sep 27

Koster Jacobijner en Galileër Kerk

PB II, 597/t.o.597:1648 dec 15; +e. tot 1752 aug 5

Koster Oldehoof en Westerkerk

PB II, 575: 1640 feb 15 (alleen Oldeh.?)
435: 1653 jul 12; +e. tot 1744 feb 22
M222, 217: 1778 nov 3; +e. tot 1783 aug 8
448: 1795 sep 19; +e. 1795 okt 1

Koster der graven Oldehoofster en Jacobijner Kerkhoven

M223, 159: 1807 feb 4, 1808 jun 8

Kuipers

PB II, 553: 1607 nov 18, 1609 feb 17, 1621 mrt 26, 1625 nov 7, 1629 jan 24, 1629 nov 1, 1630 mrt 31,
1635 aug 21, 1635 okt 2
592: 1648 nov 24, 1668 dec 3, 1682 okt 20
596: 1684 jul 25, 1715 aug 30
M718, 16: 1749 sep 27, 1751 jan-mei

Ladenmakers

zie Smeden

Laken

Zie wevers; Belastingen

Lakenbereiders

Zie Kleermakers

Lantaarngeld

Zie Belastingen

Lampen, aanstekers en bezorgers/vullers^a der

Vergelijk ook Belastingen: Lantaarngeld

M211, 3: 1682 feb 3, gedr.1736
M221, 98: 1682 feb 3, 1712 feb 11^a, 1759 feb 16^a; +e. tot 1769 mei 13
101: e. tot 1803 okt 7

Latijnse school

Zie Scholen

Loper (stads-)

M223, 231: 1814 nov 12

Makelaars

Zie Privileges

Makelaar in granen (stads-)

PB I, 219: 1634 jan 18, 1682 nov 17; +e. tot 1739 mrt 14

MR: 1661 apr 27

M221, 183: 1741 mrt 15; +e. tot 1794 mrt 28

MR: 1796 apr 1

M223, 1/15: 1796 nov 22, 1805 dec 5

Markt

Zie ook Visch(markt), Vleesch(markt/huis)

PB II, 370

M211, 24: 1793 mei 13

Markt (verpachting stads appel-)

M221, 162: c.1731

St.Ac.B L1219, 121:

1732 e.v. (incl. aardappelen)

Marktmeester

PB II, 579/582: 1642 dec 30, 1664 dec 16, 1671 mrt 17; +e. tot 1677 jan 9

M221, 76: 1690 mrt 4, 1738 jul 18?; +e. tot [na1795] mei 9

MR: 1738 jul 18, 1768 dec 9

M222, 26: 1756 sep 10

M223, 97: 1802 jul 2

Mastmakers

Zie Draaiers

Maten en gewichten (ijkmeester/ijtiger, opziener: vaten voor wijn, brandewijn, distelatie, bier, boter en suip; korven voor appels en peren, turf, (vis); ellens, droge maten, gewichten)

Zie ook Meters, Visbennen

PB I, 211: 1606 mrt 28, 1629 feb 20, 1671 apr 15, 1672 apr 26

PB II, 437:

440: 1671 aug 4, 1734 jul 17; +e. tot 1796 mei 7

584: 1644 mei 3; +e. tot 1742 feb 24

- Vaten:

PB II, 595: 1648 nov 24, 1662 okt 17, 1665 dec 22; +e. tot 1802 mrt 16

M223, 211: 1608 nov 24, 1662 okt 17, 1662? dec 22, 1814 sep 27

225: 1814 nov 12; +e. 1814 nov 26

- Korven, Ellens en Droge maten

M223, 198: 1813 jul 8; +e.

M221, 101 (appelkorven):

1702 mei 19, ?, 1809 jul 27; +e. tot 1790 nov 19

PB II, 441 (turf):?, 1582 aug 28, 1606 feb 5; +e. tot 1641 apr 8

584: 1644 mei 3; +e. tot 1742 feb 24

- Gewichten

PB I, 211: 1606

M221, 175: 1733 jun 19; +e. tot 1789 mrt 13

Messenmakers

zie Smeden

Meters en opzieners/commandeurs

Zie ook Maten; vgl. ook Turf en brandhout

- *Appels en peren (cq. elzenbast)*

PB II, 435/466/584:

1632 mei 19, ?

M221, 101: 1702 mei 19, ?, 1809 jul 27; +e. tot 1790 nov 19 (of ijker)

- *Rogge (e.a. granen): commandeur*

M221, 90: 1694 okt 31; +e. tot 1741 jun 10

M222, 43: 1760 dec 27; +e. tot 1801 mei 20

- *Rogge (e.a.): meters, storters en dragers*

PB II, 394: 1564 dec 2, 1582 mei 10, 1618 dec 18, 1671 nov 16, 1686 aug 13

435: 1639 sep 5, 1687 okt 31, 1688 nov 2, 1696 dec 4, 1712 nov 16

M211, 4: 1751 jan 22

M221, 92: 1762 jan 22; +e. tot 1784 jun 15 (*draggers en storters*)

151: 1729 dec 23; +e. tot 1766 apr 19

191: 1751 jan 22; +e. tot 1769 jan 24

201: e. tot 1802 dec 5

M222, 335: e. 1791 sep 30 (*draggers*)

- *Smids- en houtkool en duivesteen, c.q. krijt- en balstenen*

M221, 109: c.1716, 1723 jul 2, 1726 feb 1, 1735 dec 2; +e. tot 1763 dec 31

M222, 105: 1770 dec 28; +e. tot 1799 nov 6

- *Suip: opzichter*

M221, 82: 1691 jul 17; +e. tot 1781 okt 12

MR: 1728 okt 22, 1738 aug 15

- *Turf: commandeur (ook meters en dragers?)*

M221, 1: 1660 aug 3, 1715 aug 23, 1715 dec 6; +e. tot 1809 sep 28

16: 1667 nov 20; +e.

M222, 281: 1786 mrt 21; +e. 1809 sep 28

M211, 17: 1786 mrt 21

- *Turf: meters*

M221, 3: 1660 aug 4, 1670 dec 2, 1712 sep 2; +e. tot 1719 jul 25

10: e. 1710 mei 16 tot 1723 aug 12

24: 1674 aug 14

26: 1713 apr 28

- *Turf: dragers*

M221, 6: 1660 jul 16, 1699 sep 16, 1712 sep 2; +e. tot 1736 mei 5

24: 1674 aug 14, 1688 nov 2, 1694 aug 17, 1704 nov 21, 1714 okt 26

- *Turf: dragers en meters*

M221, 145: 1726 jan 11, 1745 nov 19, 1727 jul 25, 1729 sep 23; +e. tot 1747 jun 24

150B: 1735 nov 25, 1739 okt 9, 1742 feb 9

188: 1749 sep 12, 1756 jul 23; +e. tot 1770 okt

198: 1772 dec 13, 1781 dec 28; +e. tot 1793 apr 19

M222, 293: 1786 mrt 23

- *Vis: opzichter van de -bennen*

Zie Visbennen

- *Wijn, brandewijn, destillatie en bier*

M222, 377: 1792 dec 10

Metselaar (stads-)

Zie Timmerman (stads-)

Metselaars en steenhouwers

PB II, 409: 1547 feb 21, 1588 dec 24, 1607 dec 1, 1610 feb 17, 1617 mrt 6, 1627 jan 26, 1667 okt 9, 1680 jul 30,

1683 okt 26, 1683 nov 16, 1685 mei 26, 1688 jan 13, 1690 jul 18, 1698 jun 17, 1722 mei 15

M717, 1: 1749 sep 20, 1750 mrt-aug, 1763 jul 1

Molenaars

PB I, 95: 1588 sep 30

96: 1589 mei 15
219: 1632 jun 15

Muziek (organisten, klokkenisten, muziekmeester Latijnse school)

Voor Muziekmeester zie ook Scholen: Latijnse School

M221. 83: 1694 jan 19; +e. tot 1796 nov 5
St.Ac.B L1215, 428 (salarissen org.):
[1637]

Nachtwacht

Zie Schutterij

Nappendraaiers

Zie Draaiers

Officiegelden

Zie Belastingen

Passement- en Spigiljewerkers

PB II, 579: 1660 aug 8, 1665 mrt 31, 1661 aug 30, 1662 sep 5, 1666 feb 12, 1668 jun 12, 1668 okt 5, 1678 mrt 1,
1683 dec 14

Pelsers

Zie Bontwerkers

Pensionarissen

PB II, 590
599: 1655 jun 28, 1656 okt 30; +e. tot 1792 jun 1

Pompmakers

Zie Draaiers

Poorten, openen en sluiten

M221, 52: 1686 jan 2

Poortiers

M221, 31: 1681, 1687 feb 5 (*klokluiden*)
48: 1683 sep 7, 1688 aug 24; +e. tot 1723 apr 3
109B: c.1716?
137: 1723 apr 9, 1724 dec 8, 1751 okt 8, 1814 aug 11; +e. tot 1817 jul 28

Poortwachters

Zie Schutterij

Privileges

PB I, 121: 1516 feb 6, 1524 dec 7, 1558 mei 16, 1518 feb 21, 1545 jan 4, 1559?1565?
PB II, 501: 1580 sep 19

Procureurs

Zie ook Salarissen

PB I, 67: 16de eeuw
435: 1677 mei 25, 1682 apr 28, 1693 aug 4, 1703? 1711?
577: 1640 mrt 3
M221, 155?:
66: 1687 mei 14; +e. tot 1721
74/77: e. tot 1807 jan 16

Regering (stedelijke)

Zie ook Salarissen

PB II, 505: 1586 nov 9
M211, 16: 1786 mrt 19

Rentmeester Magistr.- & Vroedschapsbeurs

M222, 199: c.1777

Rentmeesters: de stedelijke

MR: 1648 jan 21
M221, 172: 1733 mei 15, 1738 dec 5; +e. tot 1792 sep 24

Roeper, stadstromslager

PB I, 307: 1578 okt 11
325: 1644 jul 5, 1670 jul 22, 1683 nov 9, 1694 feb 9, 1719 jul 7
M221, 118: 1720 mei 3, 1736 nov 30, 1752 mrt 31
128: 1720 mei 3, 1725 jan 19, 1736 nov 30, 1752 mrt 31, 1784 jul 2?; +e. tot 1787 nov 23

Roermakers

zie Smeden

Roggedragers

Vgl. Kaasdragers

?M222, 331: e. 1791 sep 30

Salarissen

PB I, 67: 16de e (*postulanten en procureurs*)
73: 1560 jul 29
PB II, 528: 1596 dec 28 (*Raad, Secretaris, Boden*)

Scheepvaart, geregelde

Zie ook (Groot)schippers; Belastingen: trekwegstollen

- *Beurtvaart: algemeen*

PB II, 425: 1578 dec 5
514: 1564 jun 4, 1588 mrt 14

- *Beurtvaart: Heerenveen*

M211, 1: 1706 okt 1

- *Beurtvaart: Joure*

PB III, 180: c.1740?

- *Beurtvaart: Makkum*

PB III, 196: 1770 mei 18

- *Beurtvaart: Wolvega*

PB III, 278: 1803 apr 30

- *Trekvaart: algemeen*

Zie ook Belastingen: Lantaarngeld

M221, 140(2dehelft)-142/143vso:

e. trekschippers 1727 jan 9 - 1778 okt 13

M223, 150: 1806 apr 2; +e. 1806 apr 25 (*klokje-luiden*)

- *Trekvaart: (doorjagers) Dokkum(-Harlingen)*

St.Ac.B L1216, 280vso-282:

1658 sep 3; +e. tot 1690 aug 30

PB II, 517: 1676 jul 5/28, 1676 aug 2

M221, 142: [1725 dec] (*eedformulier Lwd?-Dokkum*)

- *Trekvaart: -Franeker-Harlingen*

Zie ook Belastingen: trekwegstollen

St.Ac.B L1216, 167vso-169 / 267vso-269 / 270 / 275vso-276 (*Lwdn-Franeker*) / 282vso-284:

1647 nov 24, 1715 apr 5; +e. tot 1724 jan 10

M221, 140-142/143vso (PM, vgl Trekvaart: algemeen):

e. tot 1778 jun 27?

PB III, 208-260: 1779 apr [14], 1779 jun 14, 1785 jun 17, ?1817 mei 19; +e. tot 1791 mrt 26

MR: 1692 feb 6

M211, 14: 1779 apr 14 - 1817 mei 19
- *Trekvaart: Bolsward*
St.Ac.B L1216, 278vso-280:
1656 jun 27; +e. tot 1658 jan 12
PB III, 342: 1816
- *Trekvaart: Sneek*
St.Ac.B L1220, 251-258, 373-374:
1776 mrt 22, 1784 - 1807; +e. tot 1806 nov 19
PB III, 270: 1799 sep 18
288: 1809 nov

(Groot)Schippers

Zie ook Kooplieden en geregelde Scheepvaart

PB II, 418: 1554 jun 22, 1557 feb 20, 1579 jan 30
540: 1598 mrt 31, 1615 mrt 3, 1624 mrt 2, 1659 jul 1, 1662 sep 5, 1666 jan 26, 1663 feb 20,
1663 jun 30, 1684 aug 16, 1685 sep 25, 1686 jan 22, 1696 dec 27
PB III, 1-39, 66-77, 258-268, 403-433:
1727 - 1821
L204, 14: 1728 - ?
MR, PB III, 261-268 (vaak betr. *Beurtvaart*):
1786 sep 8, 1787 jan 24/25, 1787 dec 15, 1788 apr 18, 1793 feb 8

Schippers: ophaelder der vrachten beurtschepen Amsterdam

PB II, 542: 1695 mrt 1; +e. 1695 mrt 8

Schoenmakers

PB II, 468: 1549 nov 23, 1609 jan 20/7?, 1657 jun 9
481: 1583/5? aug 23, 1597 jun 27, 1658 okt 12, 1664 nov 25, 1668 apr 3, 1669 dec 31, 1670 sep 6,
1684 jun 17, 1714 sep 13
PB III, 102-110: 1740 mrt 4
M718, 1: 1749 okt 4, 1752 jan 22, 1768 jul 1, 1777 dec 6 +e., 1783 jan 21 +e.
L204, 16: ook 1776

Scholen

Zie ook Armenkamer

- *Latijnse school*

PB II, 447: 1558 dec 7, 1560 okt 26
549: einde 16de e.
567: 1639 nov 25; +e. tot 1683 (*muziekmeester*)
571: 1638 nov 23; +e. tot 1738 apr 4 (*schrijfmeester*)
M211, 13: 1786 mei 26, 1792 feb 3, 1806 jun 25

- *Nederduitse scholen*

PB II, 552: 1610 dec 14 (*schoolmeester Vliet*)
M221, 41: 1682 okt 13; +e. tot 1732 okt 17
M222, 155: 1774 nov 11; +e. tot 1792 okt
M211, 12: 1774 nov 11

- *Schoolcommissie*

M223, 164 c.1808

Schuitevoerder

Zie Waag

Schutterij (w.o. ook Poortwachters, Nachtwacht)

Zie ook Wachtmeester

PB I, 245: 1564 aug 1, 1564 sep 30, 1574 sep 28, ?

PB II, 556
602: 1657 mei 4
M211, 15: 1785 jul 13

Secretaris (stads-)

Zie ook Salarissen; Belastingen: jura

PB I, 73: 1560 jul 29
PB II, 539: 1633 okt 23, 1640 dec 31; +e. 1640 dec 31
572: 1639 mei 5; +e.
584: 1648 feb 18, 1655 jun 22, 1667 okt 11; +e. tot 1653 feb 8
591: 1670 sep 23, 1678 mrt 5, 1683 dec 14(10?), 1723 jan 22; +e. tot 1732 okt 17
MR: 1648 jan 21, 1677 jan 5, 1724 feb 11, 1728 dec 3
M222, 171: 1777 sep 26; +e. tot 1795 aug 7
M223, 31: 1798 mei 12; +e. 1798 mei 26

Slepers, cq. sjouwers

M221, 9: 1660 sep 21, 1739 okt 9, 1740 nov 18, 1761 nov 13, 1748 nov 1, 1753 nov 16, 1757 jul 15;
+e. tot 1785 sep 10
MR: 1752 nov 24, 1753 okt 26, 1754 jan 18, 1754 mrt 22, 1757 okt 7, 1758 apr 21, 1758 jun 2,
1793 dec 13
M222, 442: 1794 apr 11
437: 1794 apr 18; + ondertek.
M211, 5: 1748(!) nov 1, 1753 nov 16, 1824 jul 31

Slotemakers

zie Smeden

Smeden en slote-, spoor-, mes-, roer-, laad- en kammakers; cq. goudsmeden

PB I, 326: 1529 mrt 8, 1530 jun 30, 1544 dec 4, 1589 jun 12, 1550 nov 26, 1689 mrt 11
325: 1677 okt 12, 1680 dec 30
PB II, 518: 1593 aug 20, 1596 aug 7, 1601 aug 25, 1621 mrt 26, 1661 jan 16, 1668 dec 29, 1680 mei 29,
1682 mei 5
M716, 5: 1749 sep 20, 1750 apr 11, 1753 aug 11, 1750 jun-aug
L204, 8: 1752 jun 27

Spigiljewerkers

Zie Passementwerkers

Spinbaas

Zie Werkhuis

Spoormakers

zie Smeden

Steenopzetter (stads-)

M221, 163: c.1731; +e. tot 1756 feb 20

Stoeldraaiers

Zie Draaiers

Suittappers

Zie ook Maten en Meters

PB I, 97: 1540 mrt 29
PB II, 596: 1674 dec 1
M223, 221: 1691(sic) jul 17; +e. 1814 nov 8

Tappers

Zie Suittappers en Waarden

Timmerlieden, sedert 1752 jun 15 ook Kistemakers

PB I, 207: 1546 dec 29
PB II, 400: 1551 dec 9
489: 1585 jan 22, 1616 dec 13, 1659 feb 28, 1671 dec 15, 1681 aug 5, 1682 sep 29, 1683 nov 16,
1686 okt 9, 1688 dec 7, 1689 mei 3, 1692 dec 30, 1716 aug 21, 1722 sep 18
417: 1698 jun 17
M717, 13: 1749 sep 20, 1752 jun 15, 1781 okt 2; 1794 aug 29 +e.; 1805 jan 15

Timmerman (stads-) c.q. -metselaar

M221, 93: 1695 sep 6, 1715 aug 30, 1726 feb 15, 1732 jun 13, 1750 jan 16; +e. tot 1747 aug 12
M222, 27: 1760 dec 24, 1768 okt 7, 1777 feb 28; +e. 1760 dec 31

Tinnegieters

PB I, 209: 1581 jun 17, 1603 dec 3, 1606 mrt 28, 1629 feb 20, 1671 apr 15, 1672 apr 26

Torenwachter, trompetter, klokkenist, uurwerksteller^a

Zie ook Muziek en Poortier

PB I, 196: 1560 mrt 23, 1643 dec 19; +e. tot 1770 dec 29
M221, 80: 1690 aug 1^a
86: 1694 jul 13, 1730 mei 7

Tromslager (stads-)

Zie Roeper

Trouwen

M211, 19: 1792 jun 4

Tuchthuis (stads-)

PB II, 543: c.1600?
547: 1600 mei 7

Turf en brandhout (stads-)

Uitdeler en loeger (stapelaar)

M221, 12B: 1667 nov 15; +e. tot 1702 jan 25
M222, 243: 1780 feb 25; +e. 1780 apr 29
M223, 6: 1796 aug 5
117: 1803 jun 15; +e. tot 18?? Sep 29

Directeur

M223, 12: 1796 aug 5

Turfmeters, -draggers c.a.

Zie Meters c.a.

Veren

Zie geregelde Scheepvaart en Wagenveren

Verver, stads-meester-

M221, 170: 1733 mrt 27; +e.1733 apr 11

Ververs

zie Kleermakers

Vijfschaftwerkers

zie Bombazijnwerkers

Vis, keurmeester van de zee-

M223, 94: 1802 mei 8; +e.1819 mei 24

Visafslag

PB I, 35?
PB II, 548: eind 16de e?
435: 1641 apr 23, 1656 aug 30, 1673 apr 4, 1680 jan 18
M221, 35: 1682 feb 3, 1688 aug 24, 1765 mrt 29; +e. tot 1794 apr 16

Visbennen, opzichter van de

M221, 73: 1688 okt 31, 1802 jul 23; +e. tot 1787 apr 21

Vismarkt (stads-); cq. verpachting

M221, 96: c.18de e
St.Ac.B L1219, 116:
1732 e.v.
M224, 13: 1732 feb 8
15: 1768 nov 1
MR: 1771 nov 8
M211, 18: 1791 dec 14

Visserij in de stadsgracht, verpachting van de

M224, 14?
16:
St.Ac.B L1219, 70

Vlees, Keurmeester van het

Zie ook Vleeshuis

M221, 168: 1732 dec 19; +e. tot 1774 jul 4
M223, 21: 1797 aug 11, 1804 okt 24, 1814 mei 24; +e. tot 1826 okt 19

Vleeshouwers

Zie ook Vleeshuis

PB III, 78-90: 1740 mei 31 - 1745 feb 27; ondertek. 1740 jul 15
M716, 1: 1749 okt 4, 1763 jul 1, 1768 okt 4, 1768 nov, 1773 apr 9
L204, 7: ook 1750 feb 20

Vleeshuis, Vleeshouwers, Keurmeester van het Vlees

PB I, 292: 16de e, 1578 sep 25, 1627; +e. slachters 1589 sep 2 - 1590 sep 25; +e. keurmeesters tot 1701 dec 12
325: 1689 feb 1, 1691 sep 4, 1641 nov 26, 1656 sep 12, 1674 okt 23, 1667 mei 6, 1670 aug 5, 1677 dec 7, 1678 feb 15; +e. keurmeesters 1641 nov 29 - 1695 dec 24

Voerluiden

Zie Wagenveren

Vroedvrouwen

M221, 55: 1686 mrt 20, 1691 jul 10, 1711 apr 3, 1760 nov 21, 1760 dec 5; +e. tot 1773 sep 12
M222, 143: 1773 nov 9; +e. tot 1796 jun 1
M223, 123: 1803 sep 28, 1819 nov 6
M211, 11: 1773 nov 9

Vuilnis; -voerder, -handelaar

PB II, 570: 1638 nov 23, 1642 feb 25
598: 1655 feb 27, 1675 feb 1
St.Ac.B L1216, 277:
1654 feb 7; +e.
St.Ac.B L1217, 143:
1657 mrt 2

Waag

Zie ook Belastingen
- Boterwaag

PB II, 454: ?, 1577 dec 30
 - *Gezwoeren wegers*
 PB II, 460: 2de h. 16de e?, 1722 sep 4; +e. tot 1736
 M221, 130: 2de h. 16de e?, 1724 sep 4, 1740 okt 21, 1755 okt 17; +e. tot 1780 mei 5
 (prov.Public? 1768 aug 12)
 M222, 359: 1792 jun 8; +e. tot 1823 jul 26
 - *Schuitevoerders, cq. Waagwerkers*
 PB II, 467: 1661 okt 4; +e. tot 1722 jan 12
 M221, 134: 1723 jan 25; +e. tot 1776 jun 7
 M222, 369: 1792 jun 8; +e. tot 1819 jul 7
 (Public? 1799 jun 29)
 - *Zoutwaag*
 PB II, 458: 1578? Dec 30, 1634 dec 31

Waarden

zie de Weertsboeken

Wachtmeester, cq. assistenten; nachtwake, wakers

Zie ook Executeur; Schutterij

PB II, 382: c.medio 16de e
 398: 1618 okt 8
 427: 1578, 1579?
 525: c.1594; +e. tot 1599 nov 9
 564: 1638 mrt 17; +e. tot 1649 mrt 14
 Pb I, 193: 1654 dec 20, 1685 jan 26; +e. tot 1781 feb 27
 M222, 317: 1791 apr 15; +e. tot 1792 dec 28
 M223, 59: 1801 apr 8; +e. tot 1810 jul 12
 M221, 100: 1701 jul 7, 1710 jan 10 (*salarien*)
 PB I, 222: 1657 jun 11; +e. tot 1783 jan 10 (*Assistent ... Vliet*)

Wagenmakers

PB I, 214: 1628 nov 12, 1629 okt 23, 1629 nov 20, 1642 dec 22, 1669 apr 30

Wagenveren, Wagenmeester, Voerluiden

M722, 43vso: 1734 mei 21
 - *Wagenmeester*
 PB II, 583: 1644 mrt 22; +e. tot 1725 feb 24
 M722, 54: 1734 mei 21 +e. tot 1777 apr 11
 - *Voerluiden*
 PB III, 40-58: 1736 mrt 13
 L204, 15: 1736 - 1745, ?1760
 - *Wagenveren (PM)*
 PB III; *Joure*: 324-332 (1815 okt), 370-378; *Lemmer*: 381-394 (1818/9); *Cornjum*: 397-400 (1820)

Wallen en straten; reiniger/opzichter stadsvesten

PB II, 363: 1548 feb 11 (en ouder)
 - *Reiniger*
 PB I, 222: 1658 okt 1
 M221, 39: 1682 apr 14; +e. tot 1798 jan 20

Wapentuig; Constapel

PB II, 602: 1657 mei
 PB I, 360: 1658 jan 13; +e. 1666 sep 8; 1660 okt 31
 M221, 45: 1682 dec 30; +e.
 47: 1683 jan 22 (*inventarisatie*)

Weeshuis (Nieuwe Stads-)

Zie ook Belastingen: Equivalenten

PB II, 542: 1674 aug 22 (*Bouw*)

435: 1677 mei 15, 1688 jan 20
M221, 177: 1677 mei 15, 1676 feb 5, 1676 jan 10, 1679 jan 2, 1679 mei 2, 1686 mei 21, 1688 jan 13,
1688 jan 20, 1687 jan 1, 1688 okt 26, 1692 sep 30, 1689 dec 24, 1691 jan 9, 1698 jul 15,
1698 jan 31, 1693 jan 6, 1699 jan 3, 1722 dec 18, 1700 apr 26, 1700 jan 3, 1707 jan 7
M222, 81: 1768 okt 18
M211, 10: 1768 okt 18, 1769 mei 2, 1793 sep 6

Weeskamer

PB I, 24: 16de e

Werkhuis (stads-), Spinbaas

M223, 25: 1798 apr 27
49: 1800 jun 20; +e. tot 1807 feb 20

Wevers

Vgl.ook Bombazijnwerkers

PB II, 479/495: 1585 nov 27, 1587 feb 6, 1589 dec 6, 1595 mrt 4, 1603 dec 14, 1618 mrt 28, 1623 apr 7,
1650 dec 23, 1658 apr 3, 1694 nov 23
M718, 30: 1785 jan-feb +e., 1790? Jan, 1793 feb 15

Wieldraaiers

Zie Draaiers

Wijkmeesters

M224, 18: 1765 okt 18

Wijnen en Bieren

Zie ook Belastingen: bier, wijn

PB I, 224: c.1542 mei 22?
97: 1540 mrt 29
M206, 34

Zilvermeden

Zie goudsmiden

Zout

Zie Belastingen; Waag